של שני שותפין. דכיון דאין לו בו אלא חציו אפי' רבנן מודו דקנה כי שחררינה לפלגיה דהא לא שייר מידי והוי כאשה דנפקא מיניה לגמרי: **מחלוקת.** דרבי ורבנן: **והניח חציו.** דבעינן דניפוק כוליה מיניה כי אשה: **אבל שיחרר חציו.** ומכר תחילה חציו או בדבר אחת:

הכותב נכסיו לשני עבדיו. שכתב שני שטרות כל נכסיו לזה וכל נכסיו לזה וזיכה לשליח אחד בדבר אחת לשניהם דפלגי דלא קדם אחד לחבירו: **והן משחררין זה את זה.** לפי שכל אחד זכה בחצי חבירו: **הא דאמר רבנן.** קמייתא כגון שכתב שני שטרות כדפרישית וכל אחד כתב כל נכסיי לפלוני עבדי ומודו רבנן דכיון דזיכה להם בדבר אחת ונפקי כולהו מיניה קנו. ובתרייתא דאמר חצי חצי בשטר האחד כתב חצי נכסי לך וכן בשני לחבירו לפיכך לא קנו דהוה ליה בכל אחד שחרר חציו והניח חציו. ולא מיבעיא כתב ומסר לזה והדר מסר לזה דלא קנו דכי מסר לקמא שייר פלגיה ולא קנה וכן לשני אלא אפילו מסר לשניהם כאחת לא קנו דכיון דחצי נכסיי כתב בכל אחד דלמא אחד פלגא כתב לתרוייהו ואיכא שיור: **מדקתני סיפא.** ב)דבריית[א]: **ואם אמר חצי חצי לא קנו.** וסלקא דעתין דהכי קאמר ואם אמר חצי חצי נמי לא קנו: **מכלל דרישא דאמר כולו.** ואפ"ה לא קנו: **בשטר אחד.** לא קנה כגון כל נכסי לפלוני ופלוני עבדיי דכתיב[ו] לה ולא לה ולחברתה אין שתי נשים מתגרשות בגט ואין שני עבדים משתחררים בגט אחד: **מאי איריא.** דפריש סיפא לרישא דאמר חצי חצי כדאמרן: **ה"ק.** כלומר לאו פרושי קמפרש: **אף בשני שטרות נמי לא קנו.** משום דשייר: **לאן בדבר אחת.** ותרוייהו בדאמר כולו והא דקתני קנו שמסר שני השטרות בדבר אחת והא דתני לא קנו בזה אחר זה: **כדשניין מעיקרא.** בהנך לישני כולהו: **דקני לה עבדיי.** בשטר גופיה דקתני כל נכסי לפלוני ופלוני עבדיי שמע מינה לא שחרריהו לדידהו וטועה דסבר יכול הוא לתת להם שאר נכסים בלא שחרור: **שייר קרקע כל שהו.** דכתב חוץ מן הקרקע כל שהו: **לא יצא בן חורין.** דלא ידעינן הי קרקע שייר ובכל כל שהו אמרי' האי שייר וכיון דקרקעות לא קנה לגופיה נמי לא קנה דלא פלגינן דיבורא הואיל ובחד דיבורא אקני ליה גופיה ונכסים ופלגא דיבורא לא איתקיים אידך פלגא נמי לא מיקיים: **ור"ש.** סבר פלגינן הואיל והזכיר קרקע בשיורא קרקעות הוא דלא קנה אבל הוא עצמו דליכא לספוקי בשיורא קנה: **חוץ מאחד מרבוא.** דכיון דלא פירש שיורא אמרינן היינו איהו דשייריה ולדידיה לא חשיב ליה אלא אחד מרבוא: **נגחו שור.** אמתני' קאי מי שחליו עבד כו' ומימרא בעלמא הוא: **יוסי של רבו לרבו.** אם ביוס של רבו נגחו וחבל בו פחת דמיו לרבו. שור משלם נזק דהיינו פחת דמים: **איסורא לא קאמרינן.** דתיהוי לחלאין אבל כל זכייתא ממון כי היכי דמלאכתו תלויה בימים כן כל שבח ממון: **המיתה.** בשור המועד קאי דגבי עבד נותן שלשים כסף דהיינו קנס דאפילו אינו שוה דינר נותן שלשים סלע וגבי בן חורין נותן כופר דהיינו דמי ההרוג:

וחלי

בעבד של שני שותפין ודברי הכל. ולא"ת והא לר' אליעזר דבפ' החובל (ב"ק דף 5.) אינו יכול לשחרר חלקו כמו שאינו יולא בשן ועין דבעינן עבדו המיוחד לו [ח] ומוקי התם אליביה הא דאמר אמימר אינ ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום וקאמר התם חציו עבד וחציו בן חורין וכן עבד של שני שותפין [ט] [פי' אליביה דר"א] אין יולאין בראשי איברים וי"ל דשותפין דהתם היינו לזה גוף ולזה פירות כמו מוכר עבדו לאחר ופסק עמו ע"מ שישמשנו ל' יום דהוי דומיא דאינ ואשה אבל כשיש לו גוף ופירות יכול לשחרר חציו והא דקאמר התם חציו עבד וחציו בן חורין היינו למשנה אחרונה ולא"ת והא אמימר גופיה אית ליה לעיל לחד לישנא דמפקיע עבדו יש לו תקנה בשטר וי"ל דשטר ולאי מפקיע האיסור דלאמרינן לעיל מה אשה איסורא ולא ממונא: **הא דאמר חצי חצי.** פי' בקונטרס שכתב בשטר אחד חלי נכסיי לך וכן בשני לחברו ואפי' מסר בבת אחת לא קנו דדלמא חד פלגא הוא דכתב לתרוייהו ואיכא שיור וקשה לרבינו שמואל דהא מדקאמר כל נכסיי משמע שמפרש בשטר שחציו שנתן לזה לא נתן לזה אלא הכל נתן לשניהם ועוד מדמפליג בין אמר כולו לאמר חלי משמע דוקא אמר כולו קנו אבל חלי אפי' פירש שלא חלי אחד נותן לשניהם אלא הכל אפ"ה לא קנו [א] ונראה לרבינו שמואל [ב] דרבה לטעמיה דאית ליה בפ' שני דקידושין (דף נ:) ובמי שהוציאוהו (עירובין נ.) כל שאין בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו ובזה אחר זה לא קנה [ג] כיון דשייר [ד] ולא דמי לשיחרר חציו ומכר חציו דהתם הוי בזה אחר זה אם מכר חציו תחילה וקנת קשה לפירושו דאם כן כי אמר כולו נמי לא ליקני בבת אחת כיון דבזה אחר זה שני לא קני כמו במקדש שתי אחיות דאינן מקודשות כיון דבזה אחר זה לא תפסי קדושין בשניה אלא ולאי לא שייך כל שאינו בזה אחר זה אלא היכא שהראשון מונע את השני מלחול כמו בשתי אחיות שמונעים קידושי הראשונה מלחול קידושי שניה אבל הכא הא דלא קני שני בזה אחר זה לאו משום דלא חזי לקנות אלא משום דכבר נסתלק הנותן ואין לו בהן כלום [ה] מידי דהוה אנותן כל נכסיו לשנים וכתב לכל ג' נכסיי נתונין לך בבתנה וזיכה להן בבת אחת דקנו כל הנכסים [ו] ואין לדמות ממון הראוי לחלק ואיתיה לחלאין כדאמר התם אמעשר [ז]: **מאי איריא חצי אפי' כולו נמי.** הכא ליכא לשנויי תנא סיפא לגלויי אריש דפשיטא דבשטר אחד אין חילוק בין אמר חלי חלי לאמר כולו [ח]: **יום** של רבו לרבו. היינו למשנה ראשונה [ט] דלמשנה אחרונה [י] מעשה ידיו שלו דבסמוך מדמי ליה למעוכב גט שחרור [יא] ומיהו נ"מ אף למשנה אחרונה כגון בשל יתומים קטנים דלאו בני כפייה הינהו אי בחליה שפחה וחליה בת חורין [יב] ולא נהגו בה מנהג הפקר וקנת תימה כיון דלפי משנה אחרונה מעשה ידיו שלו מה הרויח לעיל ההוא גברא דאקני לבנו קטן [יג] והא מכי משחרריה חבריה לפלגיה מיד זכה העבד בעצמו והוה ליה מעוכב גט שחרור ואין יכול להקנות לבנו אלא מה שיש לעצמו בו אבל טפי לא ושמא הקנה לבנו קודם ששחררו חבירו לפי שהיה יודע שחברו היה רוצה לשחרר חלקו:

ושור

[א]בעבד של שני שותפין ודברי הכל אמר רבה [ב]מחלוקת בשישחרר חציו והניח חציו אבל שיחרר חציו ומכר חציו או נתן במתנה חציו כיון דקנפיק מיניה כוליה דברי הכל קנה אמר ליה אביי ובכולו לא פליגי והתני חדא [ג]הכותב נכסיו לשני עבדיו קנו ומשחררין זה את זה ותניא אידך האומר כל נכסי נתונין לפלוני ופלוני עבדיי אף עצמם לא קנו מאי לאו הא רבי והא רבנן לא אידי ואידי רבנן [ד]הא דאמר כולו הא דאמר חצי חצי והא מדקתני סיפא ואם אמר חצי חצי לא קנו מכלל דרישא דאמר כולו [ה]פרושי קא מפרש אף עצמן לא קנו כיצד כגון דאמר חצי חצי הכי נמי מסתברא דאי ס"ד רישא דאמר כולו השתא אמר כולו לא קנו אמר חצי חצי מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא דאמר חצי חצי אבל אמר כולו קנו תנא סיפא דאמר חצי חצי מכלל דרישא דאמר כולו ואפ"ה לא קנו ואיבעית אימא לא קשיא כאן בשטר אחד כאן בשני שטרות בשטר אחד מאי איריא חצי חצי אפי' אמר כולו נמי לא קנו [ו]ה"נ קאמר אף עצמן לא קנו בד"א בשטר אחד אבל בשני שטרות קנו ואם אמר חצי חצי אף בשני שטרות נמי לא קנו ואיבעית אימא ל"ק כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה בשלמא בתרא לא קני דהא קני ליה קמא אלא קמא ליקני נפשיה ולקנייה לחבריה אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא רב אשי אמר שאני התם דקא קרי להו עבדיי א"ל רפרם לרב אשי ודלמא עבדיי שהיו כבר מי לא [ז]תנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות שייר קרקע כל שהוא לא יצא לחירות ר' שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן טעמא דאמר[ז] [חוץ מאחד מרבוא שבהן] הא לא אמר הכי קני אמאי והא עבד קא קרי ליה אלא עבדי שהיה כבר הכא נמי עבדיי שהיו כבר [ח]נגחו שור יום של רבו לרבו יום של עצמו לעצמו אלא מעתה יום של רבו ישא שפחה יום של עצמו ישא בת חורין איסורא לא קאמרינן ת"ש [ט]המית מי שחציו עבד וחציו בן חורין נותן חצי קנס לרבו

וחצי

עין משפט נר מצוה

צד א ב מיי' פ"ז מהל' עבדים הלכ' ד סמג עשין פז טור ש"ע י"ד סי' רסז סעיף ס:

צה ג ד מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף גמ:

צו ה מיי' פ"ד מהל' חובל ומזיק הלכ' יב סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' תכד סעיף ד וטוש"ע י"ד סי' רסז סעיף סב:

צז ו מיי' פי"ח מהל' מזקי ממון הלכ' ב סמג עשין סז טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף סב:

מוסף תוספות

א. [דאל"ה] אדמפליג בין אמר כולו לחיכא דאמר חצי חצי ליפלוג הכל בחצי חצי בין היכא שפירש חצי אחר בין היכא שלא פירש. תוס' הרא"ש. ב. דאע"פ שפירש דשני החצאין נתן לשניהם לא קנו. תוס' הרא"ש. ג. שאם נתן המחצית לזה ואחר זמן נתן המחצית האחר לזה ודאי לא קנו. ר"ן. ד. וקי"ל דאפי' כ' כל נכסיו לעבדו ושייר קרקע כל שהו, אף עצמו לא קנה, כ"ש הכא. רשב"א. ה. ואי אתי ראשון דזכה בהם ומקנה אותם לשני קנה שני. תוס' הרא"ש. ו. אע"ג דבזה אח"ז השני לא קנה. תוס' הרא"ש. ז. עי' תוס' הרא"ש שמתרץ שיטת רש"י. ח. דכשם שאין שתי נשים מתגרשות בגט אחד, ה"נ שני עבדים אינן יוצאין בגט אחד. דנגו קרקשקש. ט. דקתני עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד. רשב"א. י. כיון שכופין את רבו, אפי' בעוד שלא כפו אותו אינו עובדו. רשב"א. יא. וא"ת, למשנה ראשונה מאי דהוה הוה. תוס' הרא"ש. יב. דלא מפקדא אפריה ורביה. ר"ן. יג. בתר דשחרר חבריה לפלגא. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

דברי הכל אף בשטר קנה שכל אחד משחרר כל חלקו ולא שייר בו כלום ולא דמי למשחרר חצי עבדו. ואין שני עבדים משתחררים בשטר א' כמו שאין שתי נשים מתגרשות בגט א'.

מוסף רש"י

קנו ומשחררין זה את זה. קנו כל הנכסים ומגלא כל אחד חציו בן חורין וחציו עבד לחבכו ומשחרריה זה את זה מאיהן (לקמן פז.). **הכותב כל נכסיו לעבדו.** כגון כל נכסיי נתונין לך, יצא לחירות. שאף הוא בכלל נכסים וכל שאר נכסים נמי קנה (לעיל ח:). **שייר קרקע כל שהוא.** קרקע לאו דוקא כדאמר בב"ב בפ' מי שמת (שם). **לא יצא לחירות.** דבשלמא רישא דלא גלי דעתיה דנתיה לשיורא לא אמריגן דשייר, אבל הכא דגתיה לשיורא אמריגן לדידיה נמי שייר וכי אמר כל נכסיי לך אשאר נכסים קאמר ולחנופי ליה קאתי ולא אחריה דכיון דלא אמר ליה עצמך ונכסיי (שם) לו: שהעבד הוקם לקרקעות דכתיב והתנחלתם, והאי קרקע כל שהוא איכא למימר שעל העבד הוא אומר ומגלא שאינו בן חורין וגם הנכסים לא קנה, וה"ה אם אמר חוץ ממטלטלין כל שהוא, כדמפרש ר"ח לקמיה שעשו המטלטלין שיור אבל העבד, דדלמא אאי עבד הוא המטלטלין שייר, דעבדא מיטלטל, אבל אם אמר כל נכסיי נתונים לך חוץ מעבד פלוני, הרי הוא בן חורין, שהעבד אינו בכלל אותו שדה שפירש (רשב"ם ב"ב קמט:). **לעולם הוא בן חורין.** אם שייר קרקע כל שהוא, דשייר קרקע ולא עבד (שם) דמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי (לעיל ט). **עד שיאמר כו' חוץ מאחד מרבוא.** עד שיאמר אותם חוץ מעבד מועטו ולא יפרש מה הוא מעטו, דהתם אמריגן דאחד מריבוא דקאמר דהיינו עבד ואינו לא חשיב ליה אלא כאחד מריבוא בנכסים, אע"ג דשוי טפי (שם) שהוא אחד מרבוא אעבד קאי ואינו משומרל, ודכן כתוב כתב לעבדו כך ומ"מ לא קנה כלום (ב"ב שם).

ושור אינו משלם אלא נזק. יש רוצים לפטור את השור מן שומר סוף מחבירו אפי׳ חזק בפשיעה ומתבטל הרבה ממלאכתו כיון דסופו לחזור להתרפאות דכי היכי דדרשינן[א] אש בעמיתו ולא שור בעמיתו ה״נ דרשינן אש בעמיתו ולא אש בשור ואין לחלק בין שומרים לאדם המזיק[א] מדפריך בב״ק (דף ד:) [ב] ותו שומר חנם והשואל כו׳ אדם דאזיק שור הוא[ב] והא דפריך בריש הנחנקין (סנהדרין פד:) הכתישה באבנים ה״נ דלא מיחייב היינו בהכתשה דלא הדרא ור״מ[ג] אומר[ד] דלא שייך שבת אלא באדם דשבתו לא הוי בכלל נזק דמשום שבת לא פחתי דמיו כל כך אבל שור פשיטא דשבתו בכלל נזק הוא דפחתי דמיו ומתחלה כשהוזק שמין אותו כמה דמיו פחותים לימכר[ה]: **מאי** לאו כמשנה אחרונה.[ו] ולעיל לא בעי לאוקומי הא דנותן חצי קנס לרבו למשנה אחרונה דקנסא לרבו מעשה ידיו לעצמו והא דנגחו שור יוסי של רבו לרבו הוי למשנה ראשונה כדפרישית לעיל[ז] כי היכי דלא לפשוט בעיא דהכא: **חבלי** ביה אחריני יהבי ליה לרביה. אע״ג דמעשה ידיו לעצמו[ח] כיון דקנסא לרבו חבלה נמי לרבו דמה לי קטליה כולו ומה לי קטליה פלגא: **הואיל** ומדרש חכמים הוא. אומר ר״ת לחייבי׳ שמא ימלאנו[ט] בשוק ויאמר לו עבדי אתה אבל בשן ועין לא חייבי׳ דזיל קרי בי רב הוא׳: [י] **מעובב** גט שחרור אוכל כו׳. הך בעיא לא אתיא אליבא דר״ל דרש פרק בתרא דכריתות (כד:) [יא] (א) דמסקינן אליבא יג) דרשב״ג דמעובב גט שחרור אוכל בתרומה אי נמי יש לחלק דהתם במעובב גט שחרור ע״י הפקר אוכל בתרומה כמו שמותר בשפחה כדפרישית לעיל[יב] (ג) והכא איירי בחליו עבד וחליו בן חורין[יג]: **הרי** אלו אוכלים בתרומה. והא דאמרינן בפ״ק דכתובות (דף יג:) גבי עשרה כהנים ופי׳ אחד מהם ובעל הולד שתוקי שמשתיקין אותו מדין כהונה מדכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו שיהא זרעו מיוחס אחריו הא אמרינן בפ׳ נושאין על האנוסה (יבמות דף ק:) דזרעו מיוחס אחריו דרבנן וכי גזור רבנן בזנות בישראל לא גזרו אי נמי הכא לאחר שנולדו נתערבו: **עבד** שמכרו רבו לקנס כו׳. מכר קנס של עבד לא מיבעיא ליה דאפי׳ לר״מ לא קני דהא לא עבידי דאתי כדקאמרי׳ וכ״ש לרבנן אלא במכרו רבו לקנס מיבעיא ליה דדילמא אפי׳ לרבנן קני להו כמו דקל לפירותיו[יד] כדאמרי׳ הא קאי שור והא קאי עבד או דלמא אפי׳ לר״מ לא קני דלא דמי יה) [לפירות דקל] שהפירות יוצאים מגוף הדקל[טו] ועבידי דאתו אבל קנסא מעלמא אתי ולא עבידי דאתי: מי

וחצי כופר. דלא חירות: **ליורשיו.** ולקמן[יז] פריך יורשין מנא ליה: **ומאסה.** יבשה: **וסופה לחזור.** וסיימינן ליה כמה דמיו פחותים בכך לימכר עכשיו בשוק ואם יוסף של רבו היה יתן הכל לרבו ואם יוסף של עצמו היה הכל לעצמו: **הניחא לאבי.** דאמר בב״ק (דף פו.) באדם שחבל בחברו בעין זה: **נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה.** שבת גדולה הן פחת דמיו לימכר עכשיו בשוק והוא מזק ולהכי קרי ליה שבת שפחת דמיו של עכשיו אינו אלא משום שבת שאינו רואי לעשות מלאכה בשתי ידיו עד זמן שתחזור ידו אלא לשמור קישואים יהא רואי לאחר שיקל ממנו כאב המכה קצת ושבת קטנה היינו כאילו הוא שומר קישואים שנותן לו כל ימי חליו שיסכב במטה מחמת חולי זה שאינו יכול לשמור קישואים: **שפיר.** דכיון דשייך דין מזק במכה זו מיחייב שור עלה וכיון דלא כליא קרנא לגמרי יוסף של רבו לרבו יוסף של עצמו לעצמו: **שבתו של כל יום ויום.** ואין כאן פחת דמיס הואיל וסופו לחזור אלא לפי שבת של כל יום יתן לו כל ימי נפילתו למטה יתן שכר אדם אלא לפי מלאכה שהיה רגיל בה וכשיעמוד ויהא רואי לשמור קישואין ישמור קישואין וזה יתן לו פחת השכר: **הא׳ שור הוא.** כלומר הואיל ואדם החובל כך אינו משלם מזק אלא שבת שור פטור לגמרי דה׳ דברים גבי אדם כתיב ולא גבי שור דכתיב (ויקרא כד) אש כי יתן מום בעמיתו[טו]: **איבעיא אימא.** הא דאמרן לעיל יוסף של רבו לרבו כשהכהו אדם: **ואיבעיא אימא.** לעולם בשור וכאביי דאמר שייך בה דין מזק ודקמקשית מינה לרבא: **הך מימרא.** בעלמא היא ואינה לא משנה ולא ברייתא: **ומימרא.** רבא אמר לך דהא מימרא לא ס״ל: **מעובב גט שחרור.** מחוסר גט שחרור. כל הנך דאמרי׳ בהו דילמא לחירות ואין לרבו עליהם אלא שריכין גט שחרור כגון מקדיש ומפקיר ומי שחליו בן חורין דתנן כופין את רבו: **יש לו קנס.** שלשים כסף לרבו אם נגחו שור: **מאי לאו כמשנה אחרונה.** לאחר שחזרו בית הלל להורות דכופין את רבו ואפי׳ הכי שקיל קנס דלא עבדות כל זמן שלא נכתב הגט: **כמשנה ראשונה.** דלית ליה כופין ואדון גמור הוא: **הפיל.** רבו שינו של עבד כנעני ואח״כ סימא את עינו: **יוצא בשינו.** לחירות וקס״ד צריך גט שחרור וכי סימא עינו קודם גט נותן לו דמי עינו כבן חורין: **בינון.** עשרים וארבעה ראשי אצבעות המומרין במס׳ נגעים (פ״ו מ״ז) לענין שאינן מטמאין משום מחיה ראשי אצבעות של ידים ורגלים וראש החוטם וראשי

מי המזיק וראש הגוויה שהן משופעין לכאן ולכאן ואין נגעו נראה לכהן בבת אחת ולא קרינא ביה לכל מראה עיני הכהן (ויקרא יג): **עבד יוצא בהן לחירות.** דמומין שבגלוי הן ואינן חוזרין כשן ועין ואתרבו בכלל ופרט וכלל בפ״ק דקדושין (דף כד:): **המכריעין.** דעת חכמים איזו נראה. ולא אתפרש מאן מינהו: **והא קראי דרשינן.** בקידושין (שם): **אולא בפרומה.** אם עבד כהן הוא: **קנין כספו אמר רחמנא.** לענין תרומה: **אוכלין בפרומה.** שמיהם ממה נפשך דאם כהן ואם עבד כהן: **וחולקין חלק א׳.** מפרשים חלק כאחד שאין נותנין להם תרומה בגורן לזה בלא זה דקסבר אין חולקין תרומה לעבד כנעני אלא ג״כ רבו עמו דלמא אתי למימר כהן הוא ומסקו ליה ליוחסין והשתא לא אתי לאסוקינהו והאי מעובב גט שחרור הוא ואין לרבו רשות עליו דלא ידע הי מינייהו עבד ולריכין שישחררו זה את זה וקתני סיפא הגדילו התערובות משחררין זה את זה והכי השתא התם אם יבא אליהו ויאמר בחד מינייהו דעבד הוא קנין כספו קרינא ביה הכא לאו קנין כספו הוא כלל [יב]איבעיא להו עבד שמכרו רבו לקנס מכור או אינו מכור תיבעי לר״מ תיבעי לרבנן תיבעי לר״מ עד כאן לא קאמר [יג]ר״מ אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אלא כגון פירות דקל דעבידי דאתו אבל הכא מי יימר דמינגח ואם תמצא לומר דמינגח ממאי דמשלם דלמא

וחצי כופר. דלא חירות: **ליורשיו.** ולקמן[יז] פריך יורשין מנא ליה: **ומאסה.** יבשה: **וסופה לחזור.** וסיימינן ליה כמה דמיו פחותים בכך לימכר עכשיו בשוק ואם יוסף של רבו היה יתן הכל לרבו ואם יוסף של עצמו היה הכל לעצמו: **הניחא לאבי.** דאמר בב״ק (דף פו.) באדם שחבל בחברו בעין זה: **נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה.** שבת גדולה הן פחת דמיו לימכר עכשיו בשוק והוא מזק ולהכי קרי ליה שבת שפחת דמיו של עכשיו אינו אלא משום שבת שאינו רואי לעשות מלאכה בשתי ידיו עד זמן שתחזור ידו אלא לשמור קישואים יהא רואי לאחר שיקל ממנו כאב המכה קצת ושבת קטנה היינו כאילו הוא שומר קישואים שנותן לו כל ימי חליו שיסכב במטה מחמת חולי זה שאינו יכול לשמור קישואים: **שפיר.** דכיון דשייך דין מזק במכה זו מיחייב שור עלה וכיון דלא כליא קרנא לגמרי יוסף של רבו לרבו יוסף של עצמו לעצמו: **שבתו של כל יום ויום.** ואין כאן פחת דמיס הואיל וסופו לחזור אלא לפי שבת של כל יום יתן לו כל ימי נפילתו למטה יתן שכר אדם אלא לפי מלאכה שהיה רגיל בה וכשיעמוד ויהא רואי לשמור קישואין ישמור קישואין וזה יתן לו פחת השכר: **הא׳ שור הוא.** כלומר הואיל ואדם החובל כך אינו משלם מזק אלא שבת שור פטור לגמרי דה׳ דברים גבי אדם כתיב ולא גבי שור דכתיב (ויקרא כד) אש כי יתן מום בעמיתו[טו]: **איבעיא אימא.** הא דאמרן לעיל יוסף של רבו לרבו כשהכהו אדם: **ואיבעיא אימא.** לעולם בשור וכאביי דאמר שייך בה דין מזק ודקמקשית מינה לרבא: **הך מימרא.** בעלמא היא ואינה לא משנה ולא ברייתא: **ומימרא.** רבא אמר לך דהא מימרא לא ס״ל: **מעובב גט שחרור.** מחוסר גט שחרור. כל הנך דאמרי׳ בהו דילמא לחירות ואין לרבו עליהם אלא שריכין גט שחרור כגון מקדיש ומפקיר ומי שחליו בן חורין דתנן כופין את רבו: **יש לו קנס.** שלשים כסף לרבו אם נגחו שור: **מאי לאו כמשנה אחרונה.** לאחר שחזרו בית הלל להורות דכופין את רבו ואפי׳ הכי שקיל קנס דלא עבדות כל זמן שלא נכתב הגט: **כמשנה ראשונה.** דלית ליה כופין ואדון גמור הוא: **הפיל.** רבו שינו של עבד כנעני ואח״כ סימא את עינו: **יוצא בשינו.** לחירות וקס״ד צריך גט שחרור וכי סימא עינו קודם גט נותן לו דמי עינו כבן חורין: **בינון.** עשרים וארבעה ראשי אצבעות המומרין במס׳ נגעים (פ״ו מ״ז) לענין שאינן מטמאין משום מחיה ראשי אצבעות של ידים ורגלים וראש החוטם וראש הגוויה וראשי דדים באשה: אבל קנס שלם פשיטא דלא מחייב. תוס׳ הרא״ש ועי׳ מהרש״א ומהר״ם. י״ד. אע״ג דלא עבידי דאתו, מטעמא. תוס׳ הרא״ש.

עין משפט נר מצוה

צח א מיי׳ פ״ב מהל׳ חובל ומזיק הלכה יא סמג עשין ע טוש״ע ח״מ סי׳ תכ סעי׳ יח:

צט ב מיי׳ שם פ״ד הל׳ יב סמג עשין ע טוש״ע י״ד סי׳ רסז סעי׳ סב:

ק ג מיי׳ פי״א מהל׳ נזקי ממון הלכה א סמג עשין סז:

קא ד ה מיי׳ פ״ה מהל׳ עבדים הלכה יד ופ״ד מהל׳ חובל ומזיק הלכה יא טוש״ע י״ד סי׳ רסז סעי׳ לט ועי׳ בכ״מ:

קב ו מיי׳ פ״ה מהל׳ עבדים הל׳ ד טור ש״ע שם סעי׳ מז:

קג ז מיי׳ פ״ט מהלכות תרומות הלכה ה:

קד ח מיי׳ פכ״ג מהל׳ מכירה הל׳ ג טור י״ד סי׳ רסז:

מוסף רש״י

וצמתה ידו. יבשה (קדושין כד:). **נותן לו שבת גדולה.** דמי ידו, **ושבת קטנה.** כל ימיס שיפול למסכב רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין (ב״ק פו.). **שבתו שבכל יום ויום.** עד שיחזור לקדמותו נותן לו בכל יום כמו שנשכרים פועלים בשוק ולא כשומר קישואין, דהא לרבא לא יהיב ליה דמי ידו (שם). **בכולן.** אלאשי אבריס קאי, **עבד יוצא בהן לחירות וצריך גט שחרור.** להתירו בבת מורין (קדושין כד:). **הואיל** ותורה זכתה לו. לכתיב בהדיא (שם). **כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה.** ואין ידוע אי זה כהן ואי זה עבד (תמורה ח.). **הרי אלו אוכלין בתרומה.** אחד כהן ואחד עבד כהן (יבמות צט.). **וחולקין חלק אחד על הגורן.** כלומר כשאינן להן תרומה בצדי הגרנות, אבל לאחד מהן אין מוקצין עד שיגוא חבירו, דשמא זה הוא העבד ובריבא ליה לאי תנא דאין מוקצין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו, דילמא אתי לאסוקיה ליוחסין (תמורה ח.). **משחררין זה את זה.** כל אחד ואחד כותב אם אני אתה הרב ואתה העבד הרי אתה בן חורין ויהיו מותרים שניהן בבת ישראל (שם).

פסקי רי״ד

תניא כל כ״ד ראשי אברים עבד יוצא בהן לחירות וצריך גט שחרור דברי ר״ש ר״מ אומר אינו צריך ר׳ אלעזר אומר צריך ר׳ טרפון אומר אינו צריך רבי עקיבא אומר צריך המכריעים לפני חכמים אומרים נראים דברי ר׳ טרפון בשן ועין הואיל והתורה זיכתה לו ודברי ר׳ עקיבא בשאר איברים הואיל וקנס חכמים הוא קנס הא קראי קדרשי׳ אלא הואיל והוא מדרש חכמים. פי׳ בפ״ק דקידושין (כד:) ילפינן כלל ופרט וכלל כי יכה כלל שן ועין פרט לחפשי ישלחנו חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ואינן חוזרין אף כל מומין שבגלוי ואינן חוזרין ורבה כל כ״ד ראשי אברים והם כ׳ אצבעות ידיו ורגליו שתי אזנים וראש החוטם וראש הגוייה וראשי דדים באשה:

מסורת הש״ס

(א) קדושין כד: [ב״ק פו.], (ב) [ב״ב מח.], (ג) [קדושין כד:], (ד) [ל״ל שמעון כך אומר בקדושין וכן מוכח מתוס׳ ב״מ מח. ד״ה תשומת] וכן מתוס׳ כתובות מב. ד״ה הפלת, (ה) יבמות צט. [וע״ע תמורה ח.], (ו) [הך דהכא שנתערב וכו׳ מתני׳ היא ביבמות צט. וע״ע תמורה ח. וכבן פליאה דמייתי לה מסמיה דרב משרשיא מ״ש להגת שנתערב וכו׳], (ז) [לעיל יג: וש״נ], (ח) [לף מג.], (ט) (ב״ק כו.), (י) [יבמות לג.], (יא) [ב״ק כו.], (יב) [ל״ל וכא], (יג) [ל״ל דת״ק דרשב״ג], (יד) נ״י לדקל לפירותיו,

תורה אור השלם

1. אִם עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ אֲמָה כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל:
שמות כא לב

2. וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קְנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וְיִלִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ:
ויקרא כב יא

גליון הש״ס

גמ׳ אדון קרינא ביה. עי׳ תוס׳ ד׳ ל ע״א תד״ה לא עלרכה: **תד״ה** מעובב וכו׳. עי׳ ברמב״ן במלחמות פ״ג דכתובות (יב. מדפי הרי״ף) באיבעיא דנשים בהמ״ז דאוריי״תא: **ד״ה** עבד וכו׳ ועבידי דאתו. ע׳ ב״מ ד׳ לג ע״ב תד״ה כגון:

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה מעובב וכו׳ דמסיק אליבא דרשב״ג וכו׳: (ב) **בא״ד** כדפרישי׳ לעיל נ״ב בדף מ ע״א בד״ה אותו העבד:

מוסף תוספות

א. דנהי דבאדם המזיק דרשי׳ ולא איש בשור, שומרין מיהא חייבין. תוס׳ הרא״ש. ב. אלמא דין אחד להם. תוס׳ הרא״ש. ג. כהן. תוס׳ הרא״ש. ד. דלא דמי. תוס׳ הרא״ש. ה. שבכל שעה ערך דמיו ידועים בכמה הוא ראוי לימכר עתה. תוס׳ הרא״ש. ו. וא״ת אמאי איצטריך לעיל למימר מימרא לרבא לא ס״ל, לימא דהיינו למשנה אחרונה דקנסו לרבו דאע״פ שמעשה ידיו לעצמו, אדון קרינן ב׳, ונגחו שור, יום של רבו לרבו, הוי למשנה ראשונה כדפרישית לעיל. תוס׳ הרא״ש. ז. וי״ל דלא בעי לשנויי הכי. תוס׳ הרא״ש. ח. מ״מ הנזק יש לו להיות לרב, ואפי׳ שבת נמי אע״פ שהוא בטל ממעשה ידיו. תוס׳ הרא״ש. ט. רבו. תוס׳ הרא״ש. י. עי׳ תוס׳ הרא״ש שמקשה על ר״ת וחולק. יא. דאמר וכו׳ דאי איפשי׳ לשון הפקר. תוס׳ הרא״ש. יב. במילתיה דאמימר. תוס׳ הרא״ש. יג. ולא נהירא לי, דהיאך יאכל צד חירות בתרומה, דעד כאן לא קא מיבעיא לי׳ לעיל אלא להתחייב חצי קנס,